

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Fundacji (...) w W.

przeciwko M. G. i Gminie (...)S.

o ustalenie nieważności umowy

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 23 października 2015 r. sygn. akt I C 863/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej Gminy (...) S. kwotę 2 700zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego M. G. kwotę 3 600zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz-Braun SSA Marek Boniecki

I ACa 37/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 22 kwietnia 2016 r.

W pozwie wniesionym w dniu 27 marca 2015r. przeciwko pozwanym Gminie (...) S. i M. G. powód Fundacja (...) z siedzibą w W. domagał się ustalenia nieważności umowy zawartej w dniu 2 stycznia 2014r. pomiędzy Gminą (...) S. a M. G., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) w S., na podstawie art. 58 § 1 k.c. wobec jej sprzeczności z ustawą, zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego żądania podnosił, że przedmiotowa umowa narusza dyspozycję art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 853) zakazującą odławiania bezdomnych zwierząt bez zapewnienia im miejsca w schronisku oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 594) stanowiąc cesję zdania publicznego gminy na podmiot prywatny. W zakresie zapewnienia zwierzętom miejsca (opieki) w schronisku umowa zawarta została z podmiotem nieuprawnionym, albowiem pozwany M. G. nie prowadzi legalnie schroniska dla zwierząt. Ponadto umowa nie stanowi jednoznacznie o dalszym losie zwierząt przyjętych do zakładu prowadzonego przez wykonawcę. Powód swój interes prawny w żądaniu ustalenia wywodził ze statutowych celów Fundacji, jakimi są ochrona zwierząt oraz zapobieganie ich krzywdzeniu. Podnosił, iż ustawa o ochronie zwierząt wskazuje generalnie na rolę organizacji społecznych o statutowym celu ochrony zwierząt w nadzorze i współdziałaniu z organami administracji państwowej, opiniowaniu uchwał rad gminnych, a także ujawnianiu przestępstw i wykroczeń popełnianych na zwierzętach oraz wykonywaniu praw pokrzywdzonego w postępowaniu karnym.

Pozwany M. G. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. Pozwany zarzucił brak interesu prawnego po stronie powodowej Fundacji w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej umowy. Zarzucił ponadto, iż celem zawartej umowy było wykonywanie zadań gminy wskazanych w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt oraz ustawie o utrzymaniu w czystości i porządku w gminach.

Pozwana Gmina (...) S. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. W uzasadnieniu podnosiła, iż Rada Miasta S. w dniu 24 września 2014r. podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy S. na rok 2014r. Podobnie 25 marca 2015r. podjęła taką uchwałę na 2015r. Uchwały zostały zaopiniowane przez Powiatowego Lekarza Weterynarii, a także (...) Stowarzyszenie (...).

Wyrokiem z dnia 23 października 2015r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu.

Orzeczenie to Sąd Okręgowy poprzedził następującymi ustaleniami:

Fundacja (...) z siedzibą w W. wpisana jest do Krajowego Rejestru Sądowego za numerem (...). Celem działania Fundacji jest charytatywna pomoc zwierzętom bezdomnym i zwierzętom krzywdzonym przez ludzi oraz zapobieganie i zwalczanie źródeł takich zjawisk. Cel powyższy Fundacja realizuje poprzez swoje cele statutowe do których należą: prowadzenie schronisk dla zwierząt domowych, zakładów opieki nad zwierzętami, usługi weterynaryjne, organizowanie działań propagandowych i edukacji w zakresie ochrony zwierząt, propagowanie adopcji zwierząt i ich sterylizacji, współdziałanie z instytucjami państwowymi, samorządowymi, charytatywnymi, policją, strażą miejską, prowadzenie schronisk dla zwierząt domowych, zakładów opieki nad zwierzętami, organizowanie adopcji zwierząt, organizowanie sterylizacji zwierząt domowych, usługi weterynaryjne, w tym sterylizacja zwierząt domowych.

W dniu 2 stycznia 2014r. pomiędzy Gminą(...) S. a M. G. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) M. G. w S. zwanym Wykonawcą zawarta została umowa na czas określony do dnia 31 grudnia 2015r., na mocy której M. G. przyjął do wykonania prace polegające na: wylapywaniu bezpańskich psów z terenu Gminy S. i przewożenie ich do Hotelu dla Psów mieszczącego się w S. lub w przypadku braku miejsc do innego wskazanego miejsca do 30km od miejsca odłowu, odławianiu bezpańskich psów, przetrzymywaniu tymczasowym bezpańskich psów w Hotelu dla Psów będącym własnością wykonawcy (...) umowy). Przed odwiezieniem psów Wykonawca zobowiązany jest do przedstawienia zamawiającemu ilości wywożonych psów, a zamawiający do sprawdzenia i potwierdzenia ilości odłowionych psów (§(...) umowy). W umowie ustalono wynagrodzenie dla wykonawcy za wylapanie bezdomnego

pasa i przewiezenie do wskazanego miejsca, przetrzymanie psa w okresie 5 miesięcy. (...) umowy). W § (...) umowy postanowiono, że w okresie 30 dni Wykonawca zobowiązuje się podjąć czynności mające na celu adopcję odłowionych zwierząt. W wypadku nie wykonania powyższego obowiązku Zamawiający ma prawo odmówić zapłaty wynagrodzenia należnego wykonawcy do czasu zrealizowania obowiązków.

Uchwałą Nr (...) z dnia 24 września 2014r. Rada Miasta S. przyjęła program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy S. na rok 2014, który uzyskał pozytywną opinię Powiatowego Lekarza Weterynarii oraz (...) Stowarzyszenia (...). Uchwałą Nr (...) z dnia 25 marca 2015r. Rada Miasta S. przyjęła program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobieganiu bezdomności zwierząt na terenie gminy S. na rok 2015. W obu programach wskazano, iż na podstawie umów zawartych przez Gminę w 2014r. opieką i zapobieganiem bezdomności zwierząt na terenie Gminy S. zajmować się będzie między innymi M. G., przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) M. G. w S. w zakresie odławiania, transportu, przetrzymywania i poszukiwaniu osób do adopcji zwierząt.

W 2012r. Burmistrz Gminy (...) S. wystosował pisma do schronisk dla zwierząt na terenie kraju z prośbą o rozważenie możliwości przyjmowania bezdomnych psów z terenu miasta S.. Żadne ze schronisk nie udzieliło pozytywnej odpowiedzi.

W dacie zawarcia umowy pozwany M. G. był przedsiębiorcą, prowadzącym działalność gospodarczą, między innymi Hotel dla Psów w S.. Był współwłaścicielem nieruchomości, na której usytuowany był przedmiotowy Hotel. Pozwany oraz zatrudniony przez niego pracownik posiadali stosowne zezwolenia dotyczące transportu zwierząt, licencję dla kierowców i osób obsługujących transport zwierząt. W dniu 1 lutego 2013r. M. G. zawarł z Przedsiębiorstwem (...) spółka z o.o. z siedzibą w P. umowę współpracy w zakresie odbioru zwłok padłych zwierząt. W dniu 15 października 2012r. M. G. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarł z lekarzem weterynarii prowadzącym gabinet weterynaryjny umowę w zakresie świadczenia odpłatnie usług lekarsko – weterynaryjnych dla bezpiecznych psach przywożonych do hotelu.

W dniu 12 maja 2015r. przeprowadzona została wizyta kontrolna przedstawicieli Gminy S. w Hotelu dla Psów (...) w S., na okoliczność czego w dniu 20 maja 2015r. sporządzona została notatka służbowa zatwierdzona przez Burmistrza S.. Z treści notatki wynika, iż w trakcie oględzin stwierdzono, że realizacja warunków umowy przez firmę (...) jest dokumentowana przez prowadzenie teczek odrębnie dla każdego zwierzęcia odłowionego z terenu Gminy S. zawierających: protokół przyjęcia zwierzęcia, kartę pacjenta, kartę wyłapania, informacje dotyczące przesyłki zwierząt, zaświadczenie o szczepieniach, dokumentację fotograficzną, w przypadku zwierząt skierowanych do adopcji – oświadczenie adopcyjne i kserokopie dowodu osobistego adoptującego. W dniu przeprowadzenia kontroli pod opieką hotelu znajdowały się 4 psy odłowione z terenu Gminy S.. W okresie trwania umowy odłowiono 48 psów w 2014r. i 14 psów w 2015r. Na miejscu stwierdzono, że odłowione psy mają zapewnione miejsce w uporządkowanych kojcach, w których przebywają 1 – 2 sztuki z możliwością wybiegu na teren zielony, ogrodzony. Kojce są zadaszone, wyposażone w budy, w miski z czystą wodą do picia oraz czyste miski na pokarm. Każde zwierzę posiada kartę pacjenta, udokumentowane szczepienia i zabiegi lecznicze.

Decyzją z dnia 23 czerwca 2015r. Powiatowy Lekarz Weterynarii postanowił wpisać do rejestru podmiot: M. G. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) prowadzący schronisko dla zwierząt w S. i nadać weterynaryjny numer identyfikacyjny.

Decyzją z dnia 17 lipca 2015r. zmienioną decyzją z dnia 30 września 2015r. Burmistrz Miasta i Gminy S. udzielił Firmie (...) reprezentowanej przez M. G. zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia schroniska dla bezdomnych zwierząt na terenie całej Polski.

W oparciu o poczynione ustalenia, odwołując się do treści art. 189 k.p.c. Sąd Okręgowy wskazał, że interes prawny stanowi merytoryczną przesłankę powództwa wytoczonego na podstawie tego przepisu. Legitymacja czynna przy powództwie o ustalenie jest szersza niż przy powództwie o zasądzenie. Nie jest bowiem konieczne, aby zgłaszający żądanie ustalenia stosunku prawnego był jedną ze stron tego stosunku. Interes prawny w ustaleniu może zachodzić po

stronie podmiotu, który nie jest stroną określonego stosunku prawnego (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 1956r., I CO 20/56).

Powód Fundacja (...) z siedzibą w W. uzasadniał swój interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa statutowymi celami fundacji, jakimi są ochrona zwierząt oraz zapobieganie ich krzywdzeniu. Powoływał się nadto na ustawę z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 853), która wskazuje generalnie na rolę organizacji społecznych o statutowym celu ochrony zwierząt w nadzorze i współdziałaniu z organami administracji państwowej, opiniowaniu uchwał rad gminnych oraz wykonywaniem praw pokrzywdzonego w postępowaniu karnym.

W ocenie Sądu przepisy powołanej ustawy o ochronie zwierząt nie przyznają wprost organizacjom społecznym, których celem jest działanie na rzecz ochrony zwierząt uprawnień do samodzielnego występowania do sądu z roszczeniem w sytuacji dostrzeżonego łamania praw zwierząt. Ustawa wyraźnie wskazuje, jakie uprawnienia posiadają organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.

Ocena, czy po stronie powodowej Fundacji istnieje interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, dotyczącego jak w tym wypadku umowy mającej za przedmiot wylawianie bezdomnych zwierząt i kwestie opieki nad nimi musi być dokonywana poprzez ocenę zakresu zadań statutowych stowarzyszenia.

Interes prawny organizacji społecznej nie jest wprost powiązany z sytuacją cywilnoprawną samej organizacji i istnienie lub brak stosunku prawnego nie rzutuje wprost na jej sytuację prawną, lecz wynikać musi z potrzeby zapewnienia możliwości efektywnego i skutecznego wykonywania jej celów statutowych.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie cele statutowe powoda nie uzasadniają istnienia interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umów. Celem działalności powoda jest charytatywna pomoc zwierzętom bezdomnym i zwierzętom krzywdzonym przez ludzi oraz zapobieganie i zwalczanie takich zjawisk. Swoje cele statutowe powód realizuje poprzez wynikający ze statutu przedmiot swojej działalności. Przedmiot działalności statutowej powoda nie przewiduje natomiast podejmowania działań, w tym inicjowania postępowań cywilnych w przypadku dostrzeżonego naruszenia praw zwierząt. Powoływanie się jedynie na istnienie związku pomiędzy przedmiotem czynności prawnej a celem działania Fundacji nie oznacza istnienia interesu prawnego usprawiedliwiającego dochodzenie roszczenia na podstawie art. 189 k.p.c.

Podkreślić przy tym należy, iż przedmiot postępowania nie ma de facto związku z celami statutowymi powoda. Strona powodowa zgłosiła jedynie zastrzeżenia formalne odnośnie umowy, natomiast w żaden sposób nie wykazała, iż zwierzęta objęte zaskarżoną umową i przebywające w Hotelu Dla Psów prowadzonym przez pozwanego M. G. (mającego obecnie uprawnienia do prowadzenia schroniska) na skutek zawartej umowy są krzywdzone przez ludzi. Powód w żaden sposób nie wyjaśnia, jaki byłby los bezdomnych zwierząt przyjętych do Hotelu dla Psów prowadzonego przez pozwanego M. G. na podstawie spornej umowy, w przypadku stwierdzenia jej nieważności.

Artykuł 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt stanowi, iż zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wylapywanie należy do zadań własnych gminy. Z kolei ust. 3 powyższego przepisu stanowi, iż zabrania się odławiania zwierząt bezdomnych bez zapewnienia im miejsca w schronisku dla zwierząt. Odławianie bezdomnych zwierząt odbywa się wyłącznie na podstawie uchwały rady gminy, określającej corocznie, do dnia 31 marca program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt.

Okolicznością bezsporną w niniejszej sprawie jest, iż pozwany M. G. w dacie zawarcia kwestionowanej umowy nie był podmiotem prowadzącym schronisko dla zwierząt w rozumieniu art. 4 pkt 25 ustawy o ochronie zwierząt w związku z ustawą z dnia 11 marca 2014r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz.U. 2014r., poz. 1539) i ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2013r., poz. 1399). Jednakże strona powodowa w żaden sposób nie wykazała, w jaki sposób powyższa okoliczność rzutuje na dobro zwierząt w sposób wymagający interwencji Fundacji. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w szczególności z dokumentów złożonych przez pozwanego M. G., pozwaną Gminę, jak również z treści zeznań pozwanego M. G. złożonych w charakterze strony wynika, iż realizacja umowy odbywa się w sposób mający na

uwadze dobro i poszanowanie praw bezdomnych zwierząt. Zwierzęta mają zapewnioną właściwą opiekę, w tym opiekę weterynaryjną. Gmina ma możliwość i obowiązek kontroli realizacji umowy wynikający z ustawy, a zatem sama treść umowy nie rzutuje na tenże obowiązek. Wbrew twierdzeniom powoda zwierzęta przetrzymywane są w Hotelu dla Psów bezterminowo, zaś Gmina informowana była w każdym przypadku o adopcji zwierzęcia, miała zatem możliwość kontroli dalszego losu zwierząt.

Zarzuty powoda, iż kwestionowana umowa narusza art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 594) poprzez cesję zadania publicznego Gminy na podmiot prywatny stanowią wyłącznie zarzuty formalne i jako takie pozostają bez związku z celem statutowym powoda.

Mając na względzie powyższe Sąd uznał, iż po stronie powoda nie istnieje interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa o ustalenie nieważności umów zawartych między pozwanymi w zakresie żądanym pozwem, w związku z czym powództwo podlega oddaleniu.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd uwzględniając charakter sprawy odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła strona powodowa, która zarzuciła naruszenie art. 189 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przyjęcie przez Sąd I instancji, że strona powodowa nie posiada interesu prawnego w dochodzeniu żądania sformułowanego pozwem.

Wskazując na powyższy zarzut powodowa Fundacja wniosła o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony powodowej Fundacji (...) z siedzibą w W. jest nieuzasadniona.

Ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny został przyjęty za własny przez Sąd Apelacyjny ponieważ wyprowadzony on został z dowodów, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 §1 k.p.c. Do tego większość ustaleń wynika z dowodów z dokumentów, których autentyczność i pochodzenie nie była kwestionowana przez strony. W apelacji także nie podniesiono zarzutów dotyczących błędów w ustalonym stanie faktycznym czy też błędnej oceny dowodów w związku z czym wystarczy poprzestać na tych ogólnych stwierdzeniach by uczynić zadość wymogom z art. 382k.p.c.

Wbrew zarzutowi apelacji trzeba się zgodzić z oceną Sądu Okręgowego, że w niniejszej sprawie strona powodowa nie posiada interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy.

Powództwo o ustalenie może być uwzględnione gdy zostaną spełnione dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny decydujący o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda warunkujących skuteczność powództwa i wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda. Badanie drugiej z przesłanek tj. prawdziwości twierdzeń powoda może nastąpić dopiero po ustaleniu istnienia interesu prawnego. Pojęcie interesu prawnego w rozumieniu powołanego przepisu, traktowane jest jako szczególny rodzaj klauzuli generalnej i oznacza obiektywną konieczność (potrzebę prawną) udzielenia ochrony określonej sferze prawnej, gdy powstała sytuacja, która grozi naruszeniem prawa przysługującego uprawnionemu, bądź powstała wątpliwość co do jego istnienia – wyrok Sądu Najwyższego z dn. 19.11.1996r. IIICZP 115/96, OSN 1997 nr 4 poz. 35, z dn. 20.12.1979r. IIIIZP 78, OSP 1980, nr 11 poz. 196).

Tak pojmowanego interesu prawnego strona powodowa w niniejszej sprawie nie wykazała.

Ponieważ Sąd Okręgowy, rozważając kwestię interesu prawnego i legitymacji procesowej powodowego Stowarzyszenia, nadał istotnego znaczenia statutowym celom tego Stowarzyszenia, trzeba podnieść, iż udział, dawniej organizacji społecznych, a obecnie - według przepisów kodeksu postępowania cywilnego - znowelizowanych ustawą

z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 233, poz. 1381 dalej, jako ustawa nowelizująca) - udział organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym reguluje art. 8 k.p.c., którego rozwinięciem jest przede wszystkim art. 61 k.p.c. (zob. też art. 462 k.p.c.).

Na ich podstawie można przyjąć, że w polskim prawie procesowym istnieją trzy formy udziału organizacji pozarządowych w procesie. Pierwsza forma, służąca ochronie obywateli, to możliwość wytoczenia powództwa na rzecz osoby fizycznej (art. 8 i 61 § 1 k.p.c.). Druga forma, polega na możliwości wzięcia udziału w toczącym się już postępowaniu (art. 8 oraz 61 § 3 k.p.c.). Tak określone uprawnienia organizacji pozarządowych mogą być realizowane tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie (tekst jedn.: w art. 61-63, 462 k.p.c.). Oznacza to, że organizacje pozarządowe mogą występować w procesie w sprawach: o roszczenia alimentacyjne, o ochronę konsumentów, o ochronę środowiska, o ochronę praw własności przemysłowej, o ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednie lub pośrednie zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Co więcej, ustawa wymaga w każdym tym wypadku zgody osób fizycznych wyrażonej na piśmie na wytoczenie powództwa lub przystąpienie do niej w toczącym się postępowaniu. Trzecią formą udziału organizacji pozarządowej w postępowaniu cywilnym jest możliwość przedstawiania sądowi istotnego dla sprawy poglądu wyrażonego w uchwale lub w oświadczeniu ich należycie umocowanych organów.

Przyjęte w art. 8 i 61 k.p.c. ograniczenia dotyczące inicjowania postępowań sądowych przez organizacje pozarządowe dotyczą spraw niepozostających w związku z indywidualną sytuacją prawną tych organizacji. Trzeba przy tym zauważyć, iż tylko w wyraźnie ustawowo określonych wypadkach przyznaje się organizacjom pozarządowym, ze względu na przedmiot ich działania, uprawnienia do samodzielnego występowania do sądu z odpowiednimi roszczeniami, np. w odniesieniu do organizacji ekologicznych w art. 323 lub 328 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.). Podobnych uprawnień nie przewidziano w ustawie o ochronie zwierząt dla organizacji społecznych, których celem jest działanie na rzecz ochrony zwierząt. Nie oznacza to, że organizacje tego typu pozbawione są możliwości skutecznego reagowania w wypadkach łamania praw zwierząt. Można w związku z tym wskazać na możliwość zgłaszania właściwym organom o przypadkach naruszenia prawa w sferze ochrony zwierząt i to zarówno w celu pociągnięcia określonych osób naruszających prawa zwierząt do odpowiedzialności karnej, jak też w celu pozbawienia cywilnoprawnych skutków sprzecznych z prawem czynności prawnych odnoszących się do zwierząt. Ten drugi cel może być realizowany z udziałem prokuratora, korzystającego z samodzielnymi uprawnieniami do wniesienia powództwa skierowanego przeciwko wszystkim osobom będącym stronami stosunku prawnego, którego dotyczy powództwo, nadanych ustawą procesową, jeżeli według jego oceny wymaga tego nie tylko ochrona obywateli, ale także ochrona praworządności lub interesu społecznego (zob. art. 7 i 57 k.p.c.).

Zamieszczenie w ustawie procesowej odrębnej regulacji dotyczącej udziału organizacji pozarządowych, do których należą także stowarzyszenia (zob. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536) oraz postawienie w ramach tych regulacji określonych wymagań niezbędnych do realizacji uprawnienia do wszczęcia postępowania cywilnego i to tylko na rzecz określonej osoby, usprawiedliwiają wniosek, że samo istnienie związku pomiędzy przedmiotem czynności prawnej, dokonanej przez osoby trzecie, a przedmiotem i celem działania organizacji pozarządowej nie oznacza istnienia interesu prawnego usprawiedliwiającego dochodzenie roszczenia na podstawie art. 189 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje istniejąca obiektywnie potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości ich realizacji (por. m.in. wyroki: dnia 19 lutego 2002 r. IV CKN 769/00, OSNC 2003, Nr 1, poz. 13; z dnia 15 października 2002 r. II CKN 833/00, niepubl.; z dnia 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, niepubl.; z dnia 2 lutego 2006 r. II CK 395/05 niepubl., z dnia 15 października 2002 r. II CKN 833/00 niepubl.; z dnia 2 sierpnia 2007 r. V CSK 163/07 niepubl.;

z dnia 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, niepubl.; z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 589/11, niepubl.; z dnia 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, niepubl.).

Istnienia interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego nie eliminuje okoliczność, że podmiot żądający ustalenia sam nie jest stroną stosunku prawnego poddanego ocenie Sądu. Powodem w sprawie o ustalenie może być nie tylko podmiot kwestionowanego albo aprobowanego stosunku prawnego, a może nim być także osoba trzecia wobec stron tego stosunku (zob. uchwały SN z dnia 19 kwietnia 1988 r., sygn. akt III CZP 26/88, OSNC 1989 r., Nr 9, poz. 140 a także z dnia 8 listopada 1956 r., I CO 20/56, OSNCiK 1957, nr 12, poz. 64 oraz z dnia 25 stycznia 1995 r., III CZP 176/94, OSNC 1995, Nr 12, poz. 247). O istnieniu interesu prawnego takiej osoby musi jednak rozstrzygać okoliczność, że na jej sytuację prawną może mieć wpływ istnienie lub brak stosunku prawnego zawiązanego między innymi podmiotami w następstwie zawarcia umowy. Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Interes prawny musi odnosić się bezpośrednio do sytuacji prawnej powoda lub do stosunków prawnych, w jakich pozostaje powód. Tych wymagań, przynajmniej w odniesieniu do postępowania cywilnego, nie spełnia samo powoływanie się na potrzebę zapewnienia możliwości efektywnego i skutecznego wykonywania statutowych celów przez organizację pozarządową. Istotne jest bowiem to, czy zawarcie kwestionowanych umów wpływa na uprawnienia lub obowiązki powodowego stowarzyszenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., sygn. akt II CSK 114/13, Lex nr 1428990).

Strona powodowa nie wykazała by na jej sytuację prawną mogło mieć wpływ istnienie lub brak stosunku prawnego zawiązanego między pozwanymi jako stronami umowy z dnia 2 stycznia 2014 r. Tym samym należy przyjąć, że nie wykazała interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa.

Do tego dodać należy, że Uchwałą Nr (...)z dnia 24 września 2014r. Rada Miasta S. przyjęła program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy S. na rok 2014, który uzyskał pozytywną opinię Powiatowego Lekarza Weterynarii oraz (...) Stowarzyszenia (...). Uchwałą Nr (...) z dnia 25 marca 2015r. Rada Miasta S. przyjęła program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobieganiu bezdomności zwierząt na terenie gminy S. na rok 2015. W obu programach wskazano, iż na podstawie umów zawartych przez Gminę w 2014r. opieką i zapobieganiem bezdomności zwierząt na terenie Gminy S. zajmować się będzie między innymi M. G., przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) M. G. w S. w zakresie odławiania, transportu, przetrzymywania i poszukiwaniu osób do adopcji zwierząt.

Lokalne Stowarzyszenie opiniowało uchwały, w których wprost wskazano na przedmiotową umowę. Uchwały te nie zostały zaskarżone. Tu wypada zauważyć, że przepis art. 11a ustawy z 1997 r. o ochronie zwierząt, zobowiązuje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do przekazania projektu programu, o którym mowa w ust. 1 tego przepisu, m. in. „organizacjom społecznym, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, działającym na obszarze gminy”, może być źródłem interesu prawnego, ale tylko w granicach naruszenia prawa takiej organizacji do opiniowania danego projektu. Jeżeli organizacja społeczna zajęła opinię i wyraziła tym samym stanowisko w kwestii programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt, to nie przysługuje jej legitymacja skargowa w sprawie zakwestionowania uchwały rady gminy przyjmującej ten program. Co więcej brak jest możliwości zaskarżenia przez organizację społeczną uchwały, która nie dotyczy bezpośrednio interesów prawnych lub uprawnień tej organizacji, lecz dotyczy wyłącznie problematyki pozostającej w zakresie statutowych działań tej organizacji (por. wyrok WSA w Rzeszowie II SA/Rz 463/13, Lex nr 1377131).

Na marginesie dodać tylko można, że pozwany M. G. w czasie trwania umowy uzyskał wymagane zezwolenia do prowadzenia schroniska dla zwierząt, umowa została wykonana, a rozprawa apelacyjna odbyła się po zakończeniu trwania umowy.

Mając powyższe n uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. a o kosztach zgodnie z zasada odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt I CZ 183/12 (Lex nr 1388472) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że orzekanie o kosztach procesu dokonywane jest na podstawowej zasadzie odpowiedzialności za wynik

sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.) oraz uzupełniających ją zasadach kompensaty, słuszności i zawinienia (art. 100 do 104¹ i art. 110 k.p.c.). Przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania jednej z zasad uzupełniających powinno być połączone z ustaleniem, że okoliczności sprawy przemawiają za odstąpieniem od zasady ogólnej. Wskazane wyjątki nie mogą być interpretowane rozszerzająco.

W odniesieniu do zasady słuszności w art. 102 k.p.c. określone zostały przesłanki, których zaistnienie warunkuje możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążania jej w ogóle tymi kosztami. Obejmują one wystąpienie w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, które powodują, że zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości, a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 131/12, niepubl.; z dnia 16 stycznia 2013 r., II CZ 154/12, niepubl.). Zalicza się do tych "wypadków" okoliczności związane z przebiegiem postępowania, jak charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, przedawnienie roszczenia, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia wsparte na obiektywnych podstawach, które jednak doznaje osłabienia w postępowaniu apelacyjnym. Do warunków leżących poza procesem należy sytuacja majątkowa i życiowa strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2012 r., I CZ 26/11, niepubl.). Zwolnienie strony od kosztów sądowych nie stanowi samodzielnie o występowaniu szczególnie uzasadnionego wypadku, ale może być przyczynkiem do rozważenia, czy taki wypadek zachodzi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.). Zakwalifikowanie konkretnego przypadku, jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy łączących się z charakterem żądania poddanego pod osąd, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego.

Zaistniała w rozpoznawanej sprawie sytuacja – przy uwzględnieniu powyższego stanowiska – przemawiała za trafnością zastosowania zasady odpowiedzialności za wynik sprawy.

Strona pozwana poznała motywy zaskarżonego orzeczenia oraz stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2012 r., sygn. akt II CSK 114/13 do tego apelację wnosząc w ostatnim miesiącu obowiązywania zaskarżonej umowy w związku z czym winna się liczyć z koniecznością pokrycia kosztów procesu poniesionych przez pozwanych, a wywołanych wyłącznie działaniem strony apelującej.

Wysokość zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego wynika z § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

SSA Teresa Rak SA Anna Kowacz – Braun SSA Marek Boniecki